

Громадська організація «Правовий світ»

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЛЮДИНА І ЗАКОН:
ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР»

м. Дніпро, Україна
7-8 жовтня 2016 р.

Взяти участь у роботі конференції запрошуюються науковці, студенти, аспіранти, здобувачі, а також практикуючі юристи.

право, органи виконавчої влади уповноважені на здійснення таких функцій у конкретному випадку, та примирні органи, з вказівкою на набуття ними правового статусу учасників колективних трудових спорів з моменту вступу у колективний трудовий спір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 34. – С. 227–233.
2. Кириченко В.М., Куракін О.М. Теорія держави і права: модульний курс. Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010 – 264 с.
3. Белотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. – 4-те вид., стер. – К.: Вікар, 2006. – 725 с.
4. Голован З.С. Суб'єкти трудового права та суб'єкти трудових праводіючих: співвідношення понять та змісту // З.С. Голован // Форум права. – 2007. – № 1. – С. 24.
5. Осойні Г. Вирішення трудових спорів: (Закінчення) // Г. Осойні // Бюлетень Національної служби посередництва і примирення: Офіц. нормат. вироб. практ. інформ. вид. – К., 2005. – № 4. – С. 24.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ ЮВЕЛІРІВ

ШВЕЦЬ Н. М.

кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри трудового права

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

Орієнтуючись на попит, ювелірна промисловість України розвивається, а це означає, що професія ювеліра знову стає престижною. Водночас не кожній охочій зможе відповідати вимогам, які пред'являє чинне законодавство до працівників ювелірного профілю, з урахуванням фізіологічних особливостей організму людини. До того ж, умови праці на ювелірних підприємствах вважаються шкідливими, провокують професійні захворювання, тому занепокоєння викликає порушення окремими несумісливими роботодавцями вказаного в статтею 43 Конституції України права на належні, безпечні та здорові умови праці.

Лише на перший погляд професія ювеліра – нескладна та цікава. Насправді, перш ніж бути допущеним до роботи на ювелірному підприємстві кандидат у працівники має пройти підготовчий етап та усвідомити, що на виробництві його очікують шкідливі умови праці, наявність яких гарантує надання пільг.

Перейдемо до аналізу деяких правових аспектів, пов'язаних з підготовчим етапом до роботи у ювелірній галузі та аналізу умов праці ювелірів.

Співбесіда з претендентом у ювеліри відбувається в рамках декількох структурних підрозділів ювелірного підприємства – відділ кадрів, служба безпеки та режиму. Особливо уважно опрацюються документи претендента, включаючи біографічні відомості про здобувача конкретної посади. Після всіх погоджень, інструктажу з техніки безпеки співробітник може побачити своє робоче місце.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 169 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП), ч. 1 ст. 17 Закону України «Про опору праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII роботодавець зобов'язаний за свої кошти організувати проведення попереднього і періодичних медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, а також щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року. Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій затверджений наказом МОЗ України від 21.05.2007 р. № 246.

Роботодавець не має нехтувати заборобою укладення трудового договору з громадянином, якому за медичним висновком заперешкоджана робота протипоказана за станом здоров'я (ст. 24 КЗпП).

У цьому сенсі було б доречним розробити Перелік протипоказань для роботи за професією ювеліра за аналогією до Переліку протипоказань для роботи за професіями, визначеними в Переліку професій, виробничих та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Наявність такого переліку сприяла б попередженню індивідуальних трудових спорів, зумовлених відмовою у працевлаштуванні за медичними протипоказаннями, які мають місце на практиці (випадки відмови у працевлаштуванні ювеліром особи з косожистію, з штучним кристаліком на одному оці, з хворобою Паркінсона тощо).

Згідно зі ст. 29 КЗпП до початку роботи роботодавець зобов'язаний проінформувати працівника під розписку як про наявність небезпечних і шкідливих виробничих факторів на робочому місці, так і про права на пільги за роботу в таких умовах. Перелік шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища і трудового процесу, при роботі з якими обов'язковий попередній (періодичні) медичний огляд працівників, закріплений у Додатку 4 до пункту 2.6 Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій. Наказом МОЗ України від 08.04.2014 р. № 248 затверджені Державні санітарні норми та правила «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Ця Гігієнічна класифікація праці базується на принципі диференціації оцінок умов праці залежно від фактично визначених рівнів впливу факторів виробничого середовища і трудового процесу та з урахуванням їх можливої шкідливої дії на здоров'я працівників.

Поява профзахворовань – результат незадовільних умов праці. Перелік професійних захворювань, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2000 р. № 1662, передбачає серед захворювань, пов'язаних з фізичним перевантаженням та перенапруженням окремих органів і систем, прогресуючу короткозорість, зумовлену напруженням зору при ввічченні дрібних предметів з близької відстані при організації контролю якості

дорогоцінного каміння. Також перелік закріплює такі профзахворювання шліфувальників: моно- і полінейропатію верхніх кінцівок, радікуліопатію, хронічні міофібрози передпліччя і плечового поясу, пневмококоніоз, коніотуберкульоз.

З огляду на широкий перелік профпатологій, розповсюджених у ювелірному виробництві, жодних сумнівів не виникає у шкідливості умов праці ювелірів. Водночас, на наше переконання, перелік профзахворювань недовсодовий, оскільки не враховує алергічні захворювання, що не є рідкістю серед ювелірів. Так, у деяких працівників (не говорючи вже про покупців ювелірних виробів) з'являється дерматит від контакту з алергенами, адже в ювелірних виробках дорогоцінні метали використовуються не в чистому вигляді, а у сплавах з іншими металами – нікелем, міддю, малібденом. Чимало суперечок існує навколо нікелю. Цей метал використовують у золотих сплавах, зокрема для отримання білого золота.

Одним із аспектів організації охорони праці та промислової безпеки на підприємстві є організація атестації робочих місць. Роботодавець зобов'язаний проводити атестацію робочих місць за умовами праці, оскільки на ювелірному виробництві технологічний процес, використовуване обладнання, сировина та матеріали є потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що можуть несприятливо впливати на стан здоров'я працівників, а також на їхніх нащадків як тепер, так і в майбутньому.

Керуючись нормами Списку № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятості в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах (розділ XIV «Оброблення металу», підрозділ 7 «Покриття металу гарячим способом»), затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2003 р. № 36, спостерігаємо серед численного переліку й чорнильниця ювелірних виробів, чорнильника срібла, що вкотре засвідчує шкідливість умов праці ювелірів і необхідність проведення атестації.

Виникає питання, чи доцільно проводити атестацію робочих місць для всіх працівників, оскільки на ювелірному виробництві частини персоналу працює в офісних приміщеннях, а інша – безпосередньо на виробництві, де й можлива наявність шкідливих умов праці. Відповідно до положень Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 р. № 442, атестаційна комісія підприємства, яка здійснює організаційне, методичне керівництво і контроль за проведенням робіт на всіх етапах атестації, визначає перелік робочих місць, що підлягають атестації.

Для працівників певних категорій ювелірного підприємства перебігання надання спецхарчування у межах заходів з охорони праці. Право на отримання безкоштовного молока мають лише ті працівники, які працюють на роботах, передбачених переліком, встановленим Порядком безкоштовної видачі молока чи інших рідкоцінних харчових продуктів робітникам і службовцям, зайнятим на роботах зі шкідливими умовами праці (затвердженням Постановою Держкомітету СРСР і Президії ВДРПС від 16.12.1987 р. № 731П-13), на пластах чинного Переліку хімічних речовин, під час роботи з якими у професійних цілях рекомендується вживати молоко або інші рідкоцінні харчові продукти.

(затверджений МОЗ СРСР від 04.11.1987 р. № 4430-87) у разі перевищення гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин на робочому місці.

Завданням роботодавця – створити оптимальні, безпечні і комфортні умови праці на ювелірних підприємствах. З цією метою роботодавець на виконання положень ст. 163 КЗпП зобов'язаний надавати безоплатно спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту.

Під час вирішення питання забезпечення працівників засобами індивідуального захисту необхідно керуватися Положенням про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту» (далі – Положення), затверджене наказом Держгірпромнагляду від 24.03.2008 р. № 53).

У зв'язку з тим, що Типові галузеві норми безоплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту (далі – ЗІЗ) для працівників ювелірних заводів не розроблені, ші підприємства для забезпечення своїх працівників ЗІЗ керуються Нормами безоплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших ЗІЗ працівникам металургійної промисловості, затвердженими наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 27.08.2008 р. № 187. Так, наприклад, виробник препаратів дорогоцінних металів та ювелір має бути забезпечений халатом бавовняним, фартухом бавовняним, черевками шкарпюти, рукавицями трикоштовими, окулярами захисними, респіратором пилоскозозахисним.

Доцільно розробити Норми безоплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших ЗІЗ для працівників ювелірних підприємств, які працюють з благородними металами (золотом, платиною, сріблом), відокремляючи їх від ЗІЗ, які видаються працівникам галузі кольорової металургії, які працюють з важкими та легкими металами.

Таким чином, ювелірне виробництво шкідливе, що тлумачиться низькою гарантією у сфері соціального захисту працівників – право на щорічну додаткову відпустку, право на пенсію на пільгових умовах, спеціалізація, забезпечення ЗІЗ.

У рамках цієї наукової публікації досліджено окремі положення законодавства, що регламентує працю ювелірів, у частині правового регулювання праці на ювелірних підприємствах та здоров'я умов праці з метою виявлення прогалин, що ускладнюють правласотворення практику, та розробки пропозицій у напрямку вдосконалення законодавчих норм щодо нормалізації ситуації в сфері створення безпечних та нешкідливих умов праці на ювелірних підприємствах. Зокрема, для вдосконалення законодавчої бази запропоновано: 1) розробити Перелік професійних захворювань, на які хворіють працівники ювелірної галузі, алергічних захворюваннями; 2) розробити Норми безоплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших ЗІЗ для працівників ювелірних підприємств.